

Список бібліографічних посилань

1. Волинець Р. С. Кримінально-правова охорона фондового ринку : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 40 с.
2. Єрмак О. В., Куц В. М. Конфіскація як засіб кримінально-правового реагування : монографія. Чернігів : Вид. Лозовий В. М., 2018. 232 с.
3. Про ліцензування видів господарської діяльності : закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (дата звернення: 16.01.2019).
4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : закон України від 05.04.2007 № 877-V // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16> (дата звернення: 16.01.2019).
5. Про охоронну діяльність : закон України від 22.03.2012 № 4616-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17> (дата звернення: 16.01.2019).
6. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2015. 528 с.
7. Митрофанов І. І. Загальна частина кримінального права України : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2015. 576 с.
8. Яценко А. М. Інші заходи кримінально-правового характеру: поняття та види. *Право та державне управління*. 2017. № 4 (29), т. 1. С. 149–154.

Одержано 07.02.2019

УДК 796.323.2(477)

Олександр Павлович СЛОБОДЯНИК,

курсант 3 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ТЕРОРИЗМ ТА ЗМІ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОВПЛИВУ

Тероризм в будь-яких формах свого прояву перетворився в одну з найнебезпечніших проблем, з якими людство увійшло в XXI століття. У сучасному світі проблема тероризму займає особливе місце серед явищ соціальної дійсності і є реальною загрозою основи політичної стабільності та світового порядку. Особливістю сучасного тероризму є активне використання інформаційно-психологічного впливу як важливого елемента маніпуляції свідомістю і поведінкою людей, з використанням можливостей глобальних комунікацій.

Під тероризмом в сучасній науці розуміється застосування недержавного насильства або загрози насильства з метою викликати паніку в суспільстві, послабити і навіть повалити уряд і викликати політичні зміни в державі.

Тероризм становить реальну загрозу національній безпеці країни:

- викрадення людей,
- захоплення заручників,
- випадки викрадення літаків,
- вибухи бомб,
- акти насильства, прямі погрози і їх реалізація.

Деякі зарубіжні та вітчизняні ЗМІ так висвітлюють терористичні акти, що об'єктивно створюють інформаційне прикриття для терористів [1, с. 41].

Тероризм сам по собі представляє вкрай небезпечний спосіб політичної дестабілізації сучасного суспільства. Неможливо робити ефективну інформаційну протидію тероризму без чіткого правового визначення терору і терористів.

У статті 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року, тероризм – це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей, терорист – особа, яка бере участь у терористичній діяльності [2].

З огляду на те, що тероризм є визначальним чинником технології і тактики діяльності терористичних груп, цілком логічним є висновок, що саме суспільний резонанс є найяскравішим підтвердженням ефективності їх діяльності. При цьому чим більший резонанс від виконаної роботи, тим потужнішим стає потік фінансування терористичної діяльності [3, с. 88].

Засоби масової інформації слід підтримувати свій уряд, силові структури і, в разі необхідності, надавати їм інформацію, якою володіють журналісти.

Преса повинна формувати негативний образ терористів, а не романтизувати і виправдовувати їх дії. Особливого значення набуває співробітництво між ЗМІ і владою під час критичних моментів – наприклад, захоплення заручників. ЗМІ не повинні інформувати громадськість і терористів про дії та плани правоохоронних органів, уникати публікацій драматичних історій рідних і жертв заручників, щоб не давати терористам додаткових переваг в переговорах з владою. Після розв'язання кризи, ЗМІ не повинні повідомляти про деталі проведеної операції. Крім того, ЗМІ слід в позитивному ключі описувати діяльність правоохоронних органів. Особливе значення в цій сфері набуває використання дезінформації, яку можуть використовувати як правоохоронні органи, так і терористи. Крім того, терористи використовують мас-медіа з метою пропаганди своєї діяльності, повідомляючи на весь світ свої вимоги та рекрутуючи нових членів [4, с. 18].

В даному випадку виникає питання чи є достатнім обмеження діяльності журналістів при висвітленні терористичних проявів у ЗМІ соціальними чи моральними нормами? Вирішення цього питання потребує застосування комплексу заходів, у тому числі, правового характеру.

Законодавство більшості європейських країн передбачає заборону розміщення інформації, зміст якої може сприяти поширенню ідей тероризму, допомагати реалізації мети терористів, створювати загрозу життю і здоров'ю людей, а також ускладнювати проведення антитерористичної операції.

У свою чергу, український законодавець у ст.17 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» передбачає заборону поширення через засоби масової інформації або в інший спосіб інформації, яка:

- розкриває спеціальні технічні прийоми і тактику проведення антитерористичної операції;
 - може утруднити проведення антитерористичної операції і (або) створити загрозу життю та здоров'ю заручників та інших людей, які знаходяться в районі проведення зазначеної операції або за його межами;
 - має на меті пропаганду або виправдання тероризму, містить висловлювання осіб, які чинять опір чи закликають до опору проведення антитерористичної операції;
 - містить дані про предмети та речовини, які безпосередньо можуть бути використані для вчинення актів технологічного тероризму;
 - розкриває дані про персональний склад співробітників спеціальних підрозділів та членів оперативного штабу, які беруть участь у проведенні антитерористичної операції, а також про осіб, які сприяють проведенню зазначеної операції (без їх згоди) [2].
- Морально-психологічне ставлення пересічних громадян до тероризму відрізняється складністю й нерідко суперечливістю залежно від висвітлення інформації про терористичну діяльність. Відтворення жахливої події, смакування її деталей збільшують її масштаби та наслідки у мільйони разів у душах людей, завдаючи непоправної психічної шкоди. Дослідження наслідків такого телевізійного інформаційного впливу свідчить, що 67 % населення країни відчувають страх, шок, потрясіння. На переконання В.О. Єфимова, важливим атрибутом терору є не вибухові речовини та зброя, а саме засоби масової інформації [5].

Отже, є певна необхідність розробки і впровадження кодексу поведінки журналістів або принципів, якими треба керуватися, вирішуючи питання дозволу відтворення насильства, зокрема тероризму. Доцільно внести до законодавства України у сфері боротьби з тероризмом зміни, передбачивши, зокрема, акредитацію суб'єктами боротьби з тероризмом журналістів (недодержання умов якої матиме наслідком її позбавлення), а також передбачити

відповідальність за невиконання встановленого законодавством обов'язку не поширювати заборонену інформацію.

Удосконаленню антитерористичної діяльності сприятиме: стриманість у поширенні інформації про терористичний акт чи його наслідки; недопустимість передачі в ефір прямих інтерв'ю з терористами; перевірка отримуваної від терористів інформації; контроль візуального відтворення події терористичного акту (відсутність на екрані загиблих чи поранених); єдність тлумачення події терористичного акту як ЗМІ, так і суб'єктами боротьби з тероризмом.

На міжнародному, регіональному і національному рівнях доцільно вжити низку заходів щодо припинення використання будь-яких інформаційних технологій на користь терористів.

Список бібліографічних посилань

1. Грачев С. И. Терроризм и контртеррористическая деятельность: вопросы теории. Н. Новгород, 2010. 242 с.
2. Про боротьбу з тероризмом : закон України від 20.03.2003 № 638-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 07.03.2019).
3. Мельник Д. ЗМІ – «рупор» тероризму чи елемент протидії? *Проблеми безпеки: особистості, суспільства, держави*. 2007. № 7. С. 88.
4. Слисаренко И. Террор как средство политической коммуникации. *Персонал*. 2001. № 4. С. 17–19.
5. Ефимов В. А. Прозрение. Радиопрограмма № 19 «Телевидение как колдун и рекламный спонсор терроризма». URL: <http://www.ecology.md/section.php?section=&id=3827> (дата звернення: 10.03.2019).

Одержано 10.03.2019

УДК 343.135(477)

Олена Євгеніївна СОЛОВЙОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

УЧАСТЬ ЗАКОННОГО ПРЕДСТАВНИКА НЕПОВНОЛІТНЬОГО ПІДОЗРЮВАНОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Суттєве розширення засади змагальності у кримінальному судочинстві України зумовило потребу більшою мірою забезпечити рівноправність сторін та надати додаткові гарантії тим, хто з огляду на об'єктивні причини не може самостійно реалізувати свої процесуальні права. Однією з таких гарантій є законне представництво учасників кримінального процесу, які через неповноліття не володіють повною процесуальною дієздатністю.

Дослідженню прав і законних інтересів неповнолітнього, його правового статусу під час кримінального провадження присвятили свої роботи такі відомі вчені як: О. М. Бандурка, Ю. М. Грошевой, А. Є. Голубов, С. М. Зеленський, М. О. Карпенко, Г. К. Кожевников, М. І. Копетюк, О. С. Ландо, О. О. Левендаренко, Е. Б. Мельникова, Л. М. Палюх, В. Г. Пожар, В. В. Романюк, В. В. Самолук, С. В. Слінько, В. М. Трубніков, С. Я. Хоменко, Н. В. Шость та інші. Але окремі організаційні та правові аспекти забезпечення прав і свобод неповнолітніх, зокрема, участь їх законних представників під час кримінального провадження потребують, на наш погляд, подальших наукових досліджень, що сприятиме вдосконаленню діючого кримінального процесуального законодавства.

Так, обов'язок законного представника турбуватися про недієздатного неповнолітнього стосується насамперед батьків, опікунів, піклувальників, а також інших учасників сімейно-правових відносин, на яких такий обов'язок покладено або з огляду на сам факт батьківства, або відповідний акт компетентного органу. Не є винятком у цьому випадку і орган опіки та піклування, до повноважень якого відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» належить вирішення у встановленому законодавством порядку питань опіки і піклування. В основі цієї підстави лежить покладений на державу обов'язок піклуватися про недієздатних, що закріплено, зокрема, у ст. 46 Конституції України, а відповідно до ст. 51 Конституції України батьки зобов'язані піклуватися про своїх неповнолітніх дітей [1].